

DR. JOUSTRA KWART EEUW ARTS IN NIEUWENDAM

De andere kant van de jubilerende arts is het verhaal van zijn afkomst, de opsomming van zijn liefhebberijen en niet te vergeten zijn deskundige en persoonlijke visie op de snelle groei die het ex-dorp Nieuwendam in de afgelopen 25 jaar doormaakt. Vooral over dat laatste denkt hij veel en diep na, omdat het volgens hem in rechtstreeks verband staat met het ziektepatroon van de Nieuwendamse mensen.

Maar eerst in het kort dr. Joustra toen hij nog geen dokter was. Hij praat er eigenlijk liever niet over, maar doet het toch. De woorden komen steeds wat langzaam en slordig geformuleerd uit zijn mond, als 'de uitsenetting van een verstrooid wetenschapsman'.

„Ik ben geboren in Leeuwarden en getogen in Sneek. We waren met vier broers thuis. Mijn vader was zakenman. Ik heb tijdens de oorlog in Amsterdam voor dokter gestudeerd. Waarom? Het doktersvak interesseerde me. Ik interesseer me voor mensen in het algemeen“. Dr. Joustra is naast zijn student-zijn in die oorlog lange tijd korporaal-zieken-dragers geweest. Met zijn artsexamen vlak na de oorlog ging het allemaal een beetje moeilijk. Omdat dr. Joustra samen met een heleboel andere koninklijke Hollanders weigerde „loyaliteitsvaken“ te tekenen voor de Duitsers, werd hij gedwongen vlak voor zijn doctoraal-onderzoek te duiken. Het examen moest later worden afgelegd.

Gezin

Dr. Joustra en zijn vrouw zijn in 1942 getrouwd. Mevr. Joustra: „Ik was nog op school en hij was niet in Amsterdam aan het studeren, toen we elkaar leerden kennen. Ik heb altijd in de binnenstad gewoond. Ik was altijd doktersassistent. De eerste tijd dat we getrouwd waren

De dokter zag zijn dorp een stad worden

„In de praktijk merk ik niks van milieuproblemen“

zaten we gewoon in een Amsterdams flatje met drie kamers“.

Nog voordat het echtpaar Joustra zich in Nieuwendam zou vestigen, kwam de samenstelling van het gezin tot stand. In 1944 kwam als eerste Nicoliën, die zich later als een raschte Nieuwendamse zoj onttoppen, twee jaar later Iwan Jyck, en nog eens vier jaar later Hans. En bij deze drie is het geboeven. Wel hebben Nicoliën en haar man inmiddels voor drie kleinkinderen gezorgd.

Dr. Joustra en zijn gezinsleden hebben op 3 oktober van het jaar 1948 hun laatste genomen in het vertrouwde huis op de Nieuwendammerdijk. Het was zijn eerste, en zoals het zich nu laat aanzien, enige praktijk. Daarvoor had hij al enige ervaring opgedaan tijdens het waarnemen van andere praktijken. Desondanks heeft de eerste zelfstandige doktersdag als miljaal vooral voor zijn vrouw en zoem veel betekend. Mevr. Joustra: „Ik weet nog heel goed de eerste keer dat iemand betaalde, was het met een zilverren gouden. Die heb ik altijd bewaard in mijn kistje. Ik heb hem nog“. (Op die punten hoort een heel menselijke naam te staan, die alleen door vrouwen kan worden ontbonden. red.)

Psychisch

De praktijk van nu verschilt in de ogen van dr. Joustra in er veel opzichten van die van 25 jaar geleden. Hij heeft het allemaal van dichtbij kunnen zien:

„In de eerste plaats stond je toen nog voor meer echt lichamelijke gebreken en kwalen. Toen had je nog die kleine mogelijkheden met psychische aandoeningen. Die moest dan eerst in alle opzichten worden. Er kwam veel bij kijken“.

Tegenwoordig gaat het allemaal met tabletten en capsules. De problemen

liggen gewoon wat anders. Je krijgt nu meer te maken met psychische problemen. De klanten praten veel over moe die flits bijvoorbeld. Maar wat krijg je dan zo'n groene strook. Maar wat krijg je? Daar staat een bord met zoets erop als — lieve kindertjes, Julie mogen hier niet spelen, want de tuifman heeft pas het gras gemaaid en leuke bloemetjes neergezet“.

Vroeger was Nieuwendam meer een dorp, toen woonden we eigenlijk aan de rand van de stad. Toen konden de kinderen buiten spelen en stoeten, het was als op het platteland. Heel Nieuwendam kende elkaar. Nu heb je hoogbouw. De mensen zijn veel meer aan hun huizen gebonden. Misschien komt het ook ergens door de televisie en de moderne techniek. De mensen zijn veranderd. Dat zie ik niet per dag, maar in de loop van 25 jaren. Ik weet niet goed hoe ik het zeggen moet. Ik ben niet zo'n spreker.

Hij is meer een denker, onze dr. Joustra. Soms valt er een stilte tussen zijn zinnen en dan hoor je hem bijna denken. De ogen achter zijn bril blijven daarbij strak op de Nieuwendammerdijk gericht. Alsof de geparkoerde auto's daar en de straatnuten plotseling met de oplossing kunnen komen.

Sociaal

„De mensen hebben het tegenwoordig sociaal veel beter. Daardoor verliezen ze een soort zelfstandigheid, ze hoeven geen prestaties meer te leveren om te blijven leven. En toch is er een streven in de mens naar een zekere zelfstandigheid. De mens wil zichzelf zijn, maar is in feite alleen maar een massa-mens. Dat brengt psychische problemen met zich mee. Hij kan het niet verwerken“.

In Noord bijvoorbeeld werkten op de scheepswerven van die echte vakmensen.

Tegenwoordig is het allemaal fabriekswerk, alles gaat machinaal. De aardigheid van dat soort werk gaat er dan ook een beetje af.

Het milieu is veranderd. Vroeger leefden de mensen ook veel rommeliger. De kinderen kunnen nu nergens meer spelen. Alles is recht, ze kunnen hun fantasie niet meer uitleven. Ze zijn praktisch gebonden aan hun huizen. Je hebt hier die flats bijvoorbeld. Daarachter ligt dan zo'n groene strook. Maar wat krijg je? Daar staat een bord met zoets erop als — lieve kindertjes, Julie mogen hier niet spelen, want de tuifman heeft pas het gras gemaaid en leuke bloemetjes neergezet“.

Hoepelen

„Het was heel anders in Nieuwendam 25 jaar geleden. Toen waren de kinderen hier achter het huis nog aan het tolleren en het hoepelen. Dat zie je niet meer. Nieuwendam is een stad geworden. Dat zie je waren dan aan het stoeien in een ontzettende moddetroep en als zwijnen kwamen ze weer binnen. Dat was fijn, dat was goed voor ze. Maar dat was die tegenwoordige klachten geldt voor Nieuwendam alleen. Het geldt voor elke grote stad. Het ziektepatroon verlegt zich“.

De „Club van Rome“ en de verontruste maatschappijvormers op radio en televisie hebben dr. Joustra niet van zijn stuk kunnen brengen. Hij toetst de nadelige gevolgen van de milieuveranderingen liever aan 'n eigen bevinding. „De invloed van het milieu, dat is iets waar ik in de praktijk nog niets van heb gemerkt. Echt, die milieuproblematiek, ik merk het niet. Die lucht van Ketjen

NIEUWENDAM — Achter het raam van zijn oude dokterswoning zit hij na het spreekuur peinzend over de Nieuwendammerdijk te staren. Zijn bril is een klein eindje langs zijn neus naar beneden gezakt, tussent de duim en wijsvinger van zijn rechterhand klemt hij een stompje sigaar. Met diezelfde hand moet hij al heel wat Noordamsterdamse kindertjes ter wereld hebben geholpen, dr. Joustra, de Fries, de denker, de goedmoedige. Er is veel veranderd gedurende 25 jaar praktijk op dezelfde plaats boven het IJ. In die periode heeft hij het gemeoedelijke dorpskarakter van Nieuwendam langzaam veroverd zien worden door het mathematische, het jachtige van de stad Amsterdam. En de aard van de klachten, waarmee zijn patiënten dagelijks naar hem toe zijn gekomen, veranderde mee.

De meeste mensen in Noord kennen dr. D. A. Joustra (61) eigenlijk maar van een kant. Ze kennen hem als de wat verstrooid man in het wit, die iedere

morgen met slaperige oogjes steevast tien minuten te laat de wachtkamer binnenstapt; als de altijd aanwezige huisarts, die voor de woning van zijn patiënt met een iets gebogen rug en een aktentas in de hand uit zijn Dafje stapt; en als de dokter, die tijdens het spreekuur van tussen de middag nooit zijn witte jas aan heeft. Een merkwaaardige man, die dr. Joustra. Een man van vastgeroeste gewoontes, waar hij nooit van af zal wijken. Maar ze mogen hem allemaal. Komt dat misschien door de rust en de vriendschap die van hem uitgaat? Of valt het toe te schrijven aan de kundigheid, waarmee hij alle mogelijke kwalen en pijntjes uit de wereld weet te helpen? We weten het niet. Maar wel is het zeker dat hij maandag precies 25 jaar arts is in Nieuwendam, en dat hij de receptie, die morgenmiddag van drie tot vijf uur bij Dirck Dirxek wordt gehouden, maar zo zo vindt. Hij zegt: „Ik wou niks van een feest weten, maar iedereen weet het. Je ontkomt er gewoon niet aan“.

bijvoorbeld is een rot lucht, maar dat het me bij de ziektes nou opvalt, nee“.

Karakteristiek

Veel dokters prepareren de beoefening van sport. Dr. Joustra echter niet. Wel vindt hij lichaamsbeweging op zijn tijd goed voor een mens, maar aan de andere kant „krijg je er alleen maar builen en schrammen van. Ik vind niks aan sport en ik doe niks aan sport“.

Zijn vrouw dikt het nog een beetje aan: „Als-ie drie huizen verder moet, dan gaat-ie nog met de auto. In dat opzicht verschillen we wel een beetje. Ik heb veel van wandelen, maar hij zekt altijd - mij krijg je niet mee“.

Een paar Joustrale aanvullingen op verschillende gebieden. „Televisie? „Ik kijk niet veel naar de televisie, maar als ik het doe zoek ik de programma's als wel uit. Naar voetbalwedstrijden kijk ik wel altijd. Ik vind het wel leuk als ze een beetje met elkaar gaan knokken. Daar kijk ik graag naar“.

Hobby's? „Iedereen in het oude dorp weet dat ik een liefhebber van varen ben. Zomers maken we vaak heel grote tochten, dan gaan we de rivieren af met de boot. Mijn vrouw of een paar vrienden gaan dan mee. Maar mijn hobby is muziek. Ik speel zelf slecht piano, ik doe het niet zo veel meer. De grote man voor mij is meneer Moerwa. Die hobby's vullen mijn leven een beetje aan“.

Lezen? De Noord-Amsterdammer is een van mijn lijfbladen. Al het nieuws

uit de streek lees ik graag, vooral wanneer je er veel bekende namen in tegenkomt. Verder lees ik niet veel, soms een roman. Ik lees twee tegengestelde grote boeken, dan kan ik zelf de middenweg een beetje bepalen“.

Politiek? „Als ik naar de televisie zit te kijken en er is zo'n spreker voor, dan heeft-ie voor mijn gevoel altijd gelijk. Eerst komt er een en die staat een hele tijd te beweren dat een biljartlaken rood is. Dat geloof ik. Hij heeft gelijk. Maar dan komt er een spreker die zegt dat een biljartlaken geel is. En dat zegt-ie op zo'n manier dat-ie ook gelijk moet hebben“.

Auto-ongelukken? „Ik heb één keer een total-loss gehad. Het was mijn schuld, ik stond eerst drie minuten te kijken voor ik een grote weg zou oversteken en toen gaf ik gas. Opeens was het boom. De politie zei later dat die auto van rechts mischien wel te hard reed, maar ik weet het echt niet“.

Een dag

Een dag uit het leven van de Friese dokter in Amsterdam. Die begint eigenlijk al 's nachts, want volgens spannende boeken horen artsen het altijd verschrikkelijk druk te hebben en een paar keer per nacht uit hun bed te worden gebeld. Maar bij onze dokter komt dat „wel eens, maar niet zoveel en meestal niet“ voor. Desondanks staat hij altijd zo laat mogelijk op en komt principieel te laat op het spreekuur. Om 20 minuten voor acht gaat hij meestal de dekens van zich af. Naast zijn bed vindt hij het ochtendontbijt, dat zijn vrouw in kleine stukjes gesneden heeft

klaargezet. „Zo gek ben ik“, zegt ze. Hoelang het spreekuur duurt, dat om acht uur begint, hangt af van het aantal zieke mensen rond de Nieuwendammerdijk. Meestal wordt het ongeveer half elf. Als hij daarna zijn kop koffie naar binnen heeft gewerkt, gaat hij het programma voor de zesste afwerken.

Gedeeltelijk teminate, want om een uur is hij weer terug. Voor het tweede spreekuur, dat hij volgens onwrikbare traditie zonder witte jas heeft gewerkt, gaat hij met zijn patiënten te bezoeken. Rond zes uur is hij weer terug. Maar als hij zijn vrouw niet had, zou de doktersdag waarschijnlijk jammerlijk in de soep lopen. Niet alleen zou de dokter misschien niet eens opstaan, maar bovendien wordt de telefoon, die in huis Joustra overdag bijna om het kwartier dringt rinkelt, altijd door haar opgenomen.

Die was het dan ongeveer. Het relaas van 25 jaar dr. Joustra in Nieuwendam. Hij gaat er waarschijnlijk nog vier jaar mee door, want dan wordt hij 65. Op het ogenblik probeert hij het al een beetje minder druk te krijgen. Zo neemt hij geen nieuwe patiënten meer aan en doet vrijwel geen bevallingen meer. Maar voorlopig rijdt de Friese dokter nog in zijn Dafje door Noord en houdt af en toe stil aan de kant van de weg. Daar komt-ie over het tegelad: een vertrouwde verhouding, zijn sigaar in de mond, de rug een beetje gebogen, zijn aktentas in de hand.

HARRIE AARDEMA